

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ
ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ ПРОДУКТИВНОСТІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ**

**Аналітичні
дослідження**

**цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

(станом на 15 лютого 2021 року)

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ
ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ ПРОДУКТИВНОСТІ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ**

Аналітичні дослідження

**цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

(станом на 15 лютого 2021 року)

Київ, 2021

УДК 338.516.48.[636.2+636.4+637.1](477+4-6ЄС)(048.83)
А64

Автори: В. М. Івченко, О. О. Митченко, А. Л. Солошонок, О. Е. Майданюк,
О. М. Полонська, А. Ю. Мамочка, Ю. Є. Риженко, Г. П. Некова, А. В. Семисал.

Друкується за рішенням вченої ради Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу (протокол № 3 від 24 жовтня 2018 р.)

А64 Аналітичні дослідження цінкових тенденцій у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней і молока в Україні та країнах ЄС/ В. М. Івченко, О. О. Митченко, А.Л. Солошонок та ін. Київ: НДІ «Укргропромпродуктивність», 2021. 36 с.

ISBN 978-617-613-070-3

Науково-аналітичне видання містить інформацію щодо цінкових тенденцій у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней і молока в Україні та країнах ЄС.

Аналітичні дослідження динаміки закупівельних цін на велику рогату худобу, свиней та молоко незбиране II гатунку, прийнятих від господарств населення України, здійснено на підставі даних, отриманих шляхом опитування понад 800 об'єктів (підприємства різних форм власності, фізичні особи-підприємці, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, закупівельні пункти, сільські та селищні ради тощо), які здійснюють закупівлю та перероблення цієї сировини у 24 регіонах.

Аналітичний огляд середніх цін реалізації ВРХ, свиней та молока сирого усіх видів від сільськогосподарських підприємств проведено на підставі даних Держстату.

Також дослідження містять інформацію щодо рівня закупівельних цін на ВРХ, свиней та молоко у країнах ЄС (за даними Європейської комісії).

Наведені матеріали за потреби можуть бути використані фахівцями будь-якої сфери діяльності для аналізу цінової ситуації на ринку сільськогосподарської продукції.

Без права перевидання. Відтворення або використання матеріалу, що міститься в інформаційному продукті, для освітніх або некомерційних цілей вирішується без отримання попередньої письмової згоди власників авторського права за умови посилання на його повну бібліографічну назву згідно з ДСТУ 7.1:2006. Відтворення або використання матеріалу, що міститься в цьому інформаційному продукті, для перепродажу, інших комерційних цілей або угод (договорів) на розробку науково-дослідних робіт забороняється без отримання попередньої згоди власників авторського права. Ці умови відносяться і до видань попередніх років. Заявку на отримання такого дозволу слід направляти науково-організаційному відділу НДІ «Укргропромпродуктивність» за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 2, або електронною поштою: uapp_god@ukr.net

УДК 338.516.48.[636.2+636.4+637.1](477+4-6ЄС)(048.83)

ISBN 978-617-613-070-3

© В. М. Івченко, О. О. Митченко,
А. Л. Солошонок та ін., 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на велику рогату худобу в Україні та країнах ЄС.....	5
1.1 Динаміка закупівельних цін на велику рогату худобу, прийняту на забій від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	5
1.2 Середні ціни реалізації великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	9
1.3 Середні ціни на велику рогату худобу у країнах ЄС	11
2. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на свиней в Україні та країнах ЄС.....	15
2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней, прийнятих від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	15
2.2 Середні ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	18
2.3 Середні ціни на свиней та поросят у країнах ЄС	20
3. Результати аналітичних досліджень динаміки закупівельних цін на молоко в Україні та країнах ЄС.....	25
3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»).....	25
3.2 Середні ціни реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату).....	28
3.3 Динаміка закупівельних цін на молоко у країнах ЄС	30
3.4 Світові закупівельні ціни на молоко.....	32
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

Механізм ціноутворення, який повинен збалансовувати різноспрямовані інтереси продавців (виробників) і покупців (споживачів) товару, розподіляти ресурси, стимулювати раціональне розміщення виробництва, впровадження інновацій тощо посідає особливе місце в економіці країни. Від ефективності виконання цим механізмом покладених на нього функцій залежать стан і тенденції розвитку як окремих секторів економіки, так і національного господарства загалом. Динаміка цін виступає важливим індикатором стану окремих галузей економіки, а вплив на формування цін є одним з інструментів оптимізації економічних процесів.

Зазначене повною мірою стосується ціноутворення у вітчизняному аграрному секторі. Ціни на сільськогосподарську продукцію є найдинамічнішою характеристикою аграрного ринку. Вони чутливо реагують на вплив численних економічних, технологічних, погодних, соціально-політичних чинників й у свою чергу визначають вектори і темпи розвитку окремих сільськогосподарських галузей, рівень продовольчої безпеки країни. Значна диференціація та коливання в динаміці цін реалізації сільськогосподарської продукції свідчать про слабку керованість процесами на агропродовольчому ринку. Це породжує нестабільність, яка знижує інвестиційну привабливість аграрного сектору, посилює диспропорції в розвитку окремих його складових. Цінова нестабільність зумовлює необхідність здійснення моніторингу та системного аналізу цін на продукцію сільськогосподарських товаровиробників [1].

Діяльність учасників будь-якого ринку неможлива без наявності інформації про ціни, попит і пропозицію. Ціновий моніторинг аграрного сектору може бути використаний для виявлення критичних явищ, інформування громадськості та органів державної влади, прийняття рішень щодо розвитку галузі та тактики поведінки на ринку, а також забезпечує зворотній зв'язок у відношенні відповідних державних програм. Своєчасна, доступна та достовірна інформація є надзвичайно важливою для ефективної діяльності суб'єктів ринку, дозволяє приймати оперативні рішення та планувати діяльність на майбутнє..

Здійснення цінового моніторингу в Україні є невід'ємною умовою існування досконалого ринку сільськогосподарської продукції. Функціонування системи оперативного збору, обробки, зберігання та розповсюдження інформації про рівень внутрішніх цін серед суб'єктів ринку є важливою передумовою реформування аграрного сектору на ринкових засадах і розвитку агробізнесу. За відсутності належної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції продавці та покупці недостатньою мірою володіють знаннями відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг.

Розвиток агропромислового виробництва потребує належного функціонування служби моніторингу аграрного ринку. Необхідність забезпечення його прозорості для продавців та покупців з метою оперативного доступу до цінової інформації зумовлює актуальність проведених досліджень.

1. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА ВЕЛИКУ РОГАТУ ХУДОБУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

1. 1 Динаміка закупівельних цін на велику рогату худобу, прийняту на забій від господарств населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 15 лютого 2021 року середні арифметичні незважені ціни на молодняк ВРХ знаходяться в межах **34,49 грн** за 1 кг живої ваги (телиці вагою до 330 кг) та **38,11 грн** за 1 кг живої ваги (бички вагою 330 кг і більше), ціни на корів (за вгодованістю) – у межах **26,30–31,45 грн** за 1 кг живої ваги (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Динаміка та діапазон закупівельних цін на ВРХ

	15 лютого 2021	15 січня 2021	14 лютого 2020
Молодняк ВРХ, грн/кг	34,49–38,11	33,96–37,39	31,63–35,03
Корови, грн/кг	26,30–31,45	26,02–30,96	23,95–28,86

Регіональний зріз.

Найнижчі закупівельні ціни на молодняк ВРХ – у Закарпатській, Житомирській, Харківській, Львівській та Кіровоградській областях, найвищі – у Херсонській, Київській, Полтавській, Луганській та Вінницькій областях (табл. 1.2).

Найнижчі закупівельні ціни **на корів** (за вгодованістю) зафіксовані у Закарпатській, Харківській, Житомирській, Кіровоградській та Рівненській областях, найвищі – у Івано-Франківській, Чернівецькій, Київській, Херсонській та Вінницькій областях.

Таблиця 1.2 Мінімальні та максимальні ціни по регіонах за 1 кг живої ваги, грн.

Область	Молодняк ВРХ				Область	Корови (за вгодованістю)		
	вагою < 330 кг		вагою > 330 кг			вища	середня	нижчесередня
	бички	телиці	бички	телиці				
Закарпатська	32,00	32,00	32,00	32,00	Закарпатська	28,00	27,00	26,00
Житомирська	32,48	32,10	34,58	33,35	Харківська	29,00	27,00	26,50
Харківська	33,50	33,50	35,00	35,00	Житомирська	29,55	27,45	23,92
Львівська	34,23	32,30	34,73	33,67	Кіровоградська	29,70	26,10	24,00
Кіровоградська	34,90	33,80	36,00	35,00	Рівненська	30,50	26,50	20,00
По Україні	36,66	34,49	38,11	36,31	По Україні	31,45	29,05	26,30
Херсонська	39,00	39,00	42,00	42,00	Івано-Франківська	31,55	30,65	–
Київська	40,00	35,00	41,00	38,00	Чернівецька	32,00	29,67	–
Полтавська	40,00	39,00	41,50	40,50	Київська	35,00	33,00	30,00
Луганська	44,00	30,75	43,25	38,75	Херсонська	37,00	35,00	33,00
Вінницька	45,00	41,00	47,00	42,50	Вінницька	37,50	35,50	34,00

Динаміка цін.

Місячна динаміка. За останній місяць найбільше зросли ціни на бичків вагою до 330 кг – на 2,77 %, найменше – на корів нижчесередньої вгодованості (на 1,08 %) (табл. 1.3).

Річна динаміка. За останній рік найбільше зросли ціни на бичків вагою до 330 кг – на 10,52 %, найменше – на корів середньої вгодованості (на 8,16 %).

Упродовж тривалого періоду найвищими залишаються ціни на бичків вагою 330 кг і більше, динаміка цін на яких наведена на рис. 1.1.

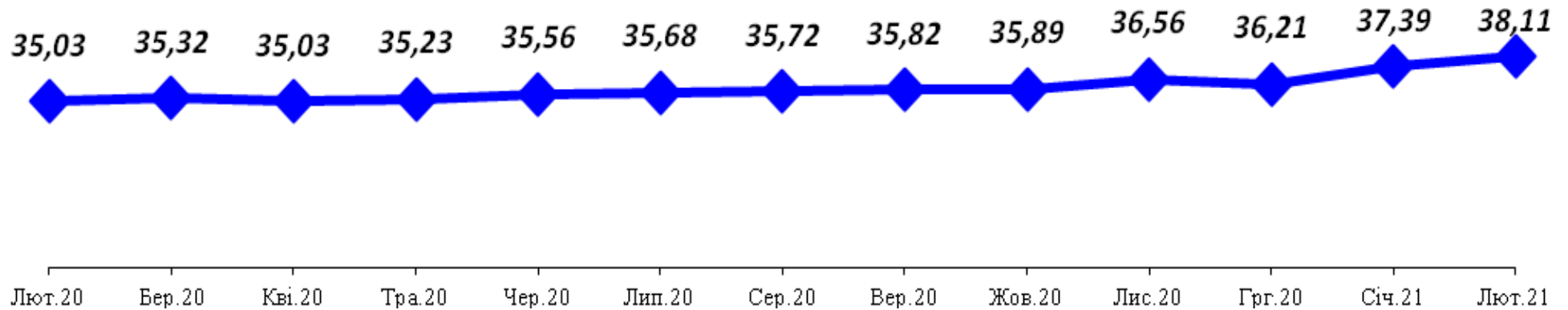

Рис. 1.1 Динаміка закупівельних цін на молодняк ВРХ, прийнятий на забій від господарств населення, грн за 1 кг живої ваги

Довідково: за даними Держстату України у господарствах населення станом на 1 лютого 2021 року знаходиться 1923,2 тис. голів ВРХ (65,6 % від кількості у господарствах усіх категорій). Це на 7,0 % менше, ніж у відповідний період минулого року [2]. Найбільша чисельність поголів'я ВРХ – у Хмельницькій (159,4 тис. голів, або 8,3 % до загальної чисельності у цій категорії господарств), Львівській (134,7 тис. голів, або 7,0 %), Вінницькій (129,1 тис. голів, або 6,7 %), Закарпатській (124,1 тис. голів або 6,5 %) та Одеській (122,3 тис. голів, або 6,4 %) областях, найменша – у Луганській (28,1 тис. голів, або 1,5 %), Донецькій (28,6 тис. голів, або 1,5 %), Київській (28,9 тис. голів, або 1,5 %), Черкаській (35,5 тис. голів, або 1,8 %) та Кіровоградській (50,9 тис. голів, або 2,6 %) областях.

У 2020 році переробними підприємствами було куплено із загального обсягу закупівлі великої рогатої худоби у живій масі 9857,3 т або 12,4 % в господарствах населення, що на 53,4 % менше за обсяги минулого року.

Таблиця 1.3 Закупівельні ціни на велику рогату худобу (ВРХ), прийняту від господарств населення України

Область	Закупівельна ціна за 1 кг живої ваги, грн (станом на 15 лютого 2021 р.)						
	молодняк ВРХ				корови вищої вгодюваності	корови середньої вгодюваності	корови нижчесередньої вгодюваності
	вагою до 330 кг		вагою 330 кг і більше				
	бички	телиці	бички	телиці			
АР Крим**							
Вінницька	45,00	41,00	47,00	42,50	37,50	35,50	34,00
Волинська	–	–	36,08	34,67	30,80	28,00	23,35
Дніпропетровська*	–	–	–	–	–	–	–
Донецька*	–	–	–	–	–	–	–
Житомирська	32,48	32,10	34,58	33,35	29,55	27,45	23,92
Закарпатська	32,00	32,00	32,00	32,00	28,00	27,00	26,00
Запорізька*	–	–	–	–	–	–	–
Івано-Франківська	34,50	33,90	36,48	35,74	31,55	30,65	–
Київська	40,00	35,00	41,00	38,00	35,00	33,00	30,00
Кіровоградська	34,90	33,80	36,00	35,00	29,70	26,10	24,00
Луганська	44,00	30,75	43,25	38,75	30,50	25,50	25,00
Львівська	34,23	32,30	34,73	33,67	32,10	28,97	25,30
Миколаївська*	–	–	–	–	–	–	–
Одеська	36,00	35,00	40,00	36,00	29,00	29,00	29,00
Полтавська	40,00	39,00	41,50	40,50	31,00	29,50	27,50
Рівненська	35,50	33,50	36,50	34,00	30,50	26,50	20,00
Сумська	–	–	–	–	29,00	28,80	–
Тернопільська	35,33	33,50	36,83	34,67	32,50	28,67	23,67
Харківська	33,50	33,50	35,00	35,00	29,00	27,00	26,50
Херсонська	39,00	39,00	42,00	42,00	37,00	35,00	33,00
Хмельницька	35,93	34,14	37,86	36,00	31,40	28,80	26,00
Черкаська	–	–	38,74	36,64	31,80	26,78	24,64
Чернівецька	35,33	33,33	38,00	35,00	32,00	29,67	–
Чернігівська	35,50	–	36,60	–	31,00	29,15	25,25
По Україні	36,66	34,49	38,11	36,31	31,45	29,05	26,30

*За минулий період приймання ВРХ від господарств населення не здійснювалося.

** Інформація відсутня.

Станом на 15 січня 2021 р.	35,67	33,96	37,39	35,52	30,96	28,73	26,02
Зміни за місяць, %	2,77	1,55	1,93	2,20	1,56	1,11	1,08
Станом на 14 лютого 2020 р.	33,17	31,63	35,03	33,17	28,86	26,86	23,95
Зміни за рік, %	10,52	9,04	8,80	9,45	8,96	8,16	9,82

1.2 Середні ціни реалізації великої рогатої худоби сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Середні ціни реалізації великої рогатої худоби (у живій масі) сільськогосподарськими підприємствами за січень – грудень 2020 року зросли порівняно з відповідним періодом 2019 року на 3716,9 грн/т. У восьми областях середня реалізаційна ціна великої рогатої худоби більша за середню по Україні (32789,3 грн/т).

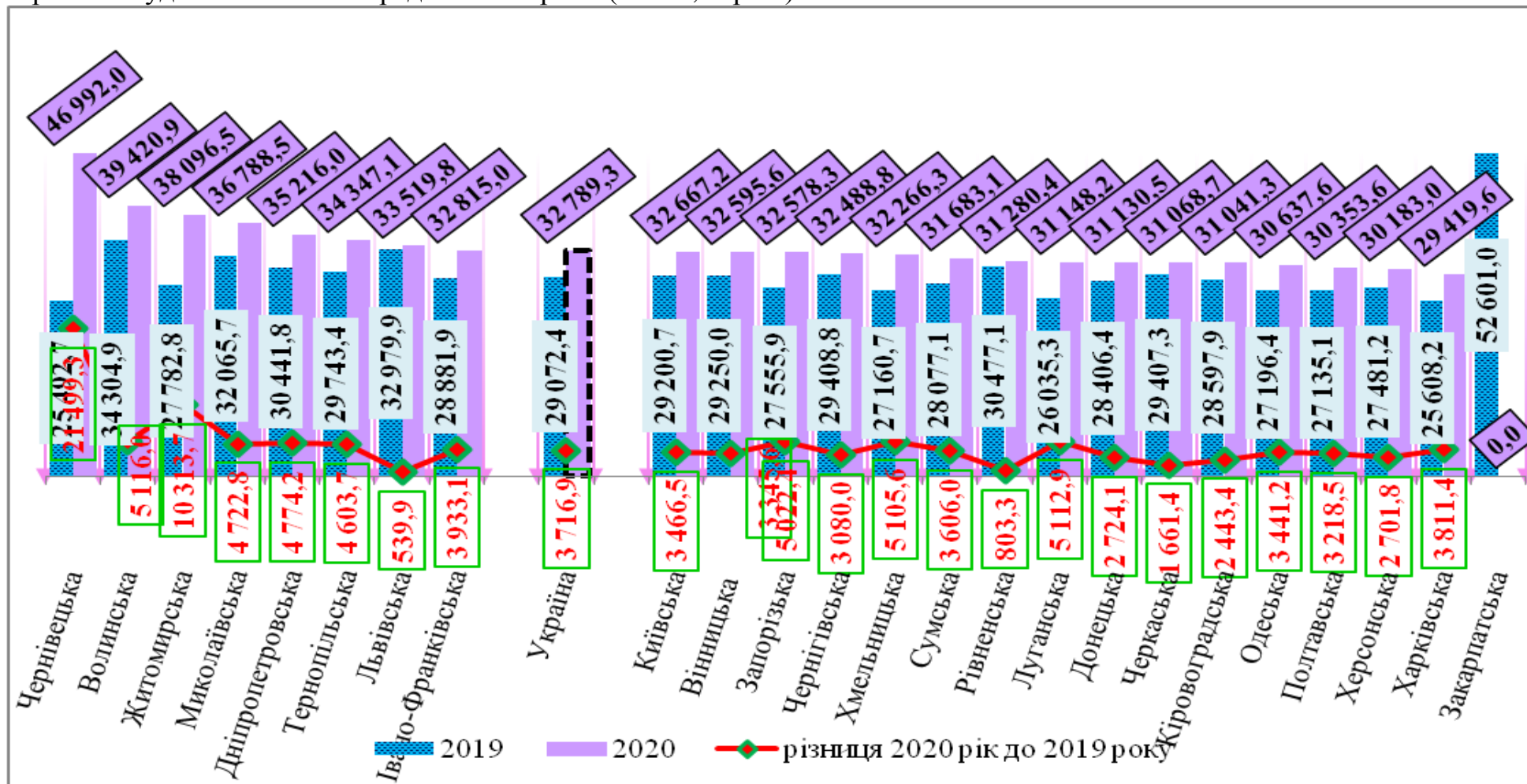

Рис. 1.2 Середні ціни на велику рогату худобу, реалізовану сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

Середні ціни реалізації великої рогатої худоби (наростаючим підсумком) сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками за січень – грудень 2020 року зросли проти відповідного періоду 2019 року на 12,8 %.

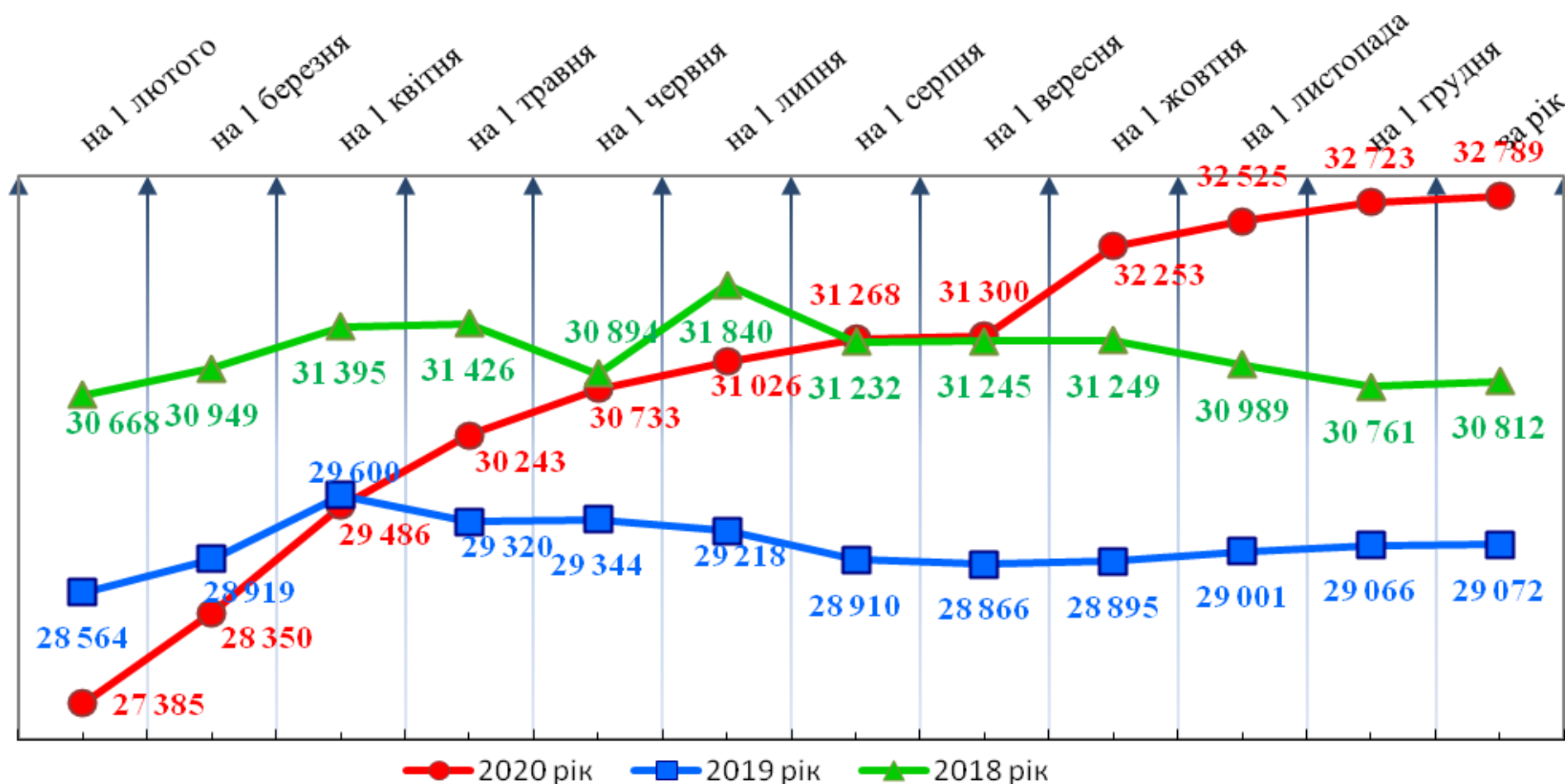

Рис. 1.3. Динаміка середніх цін на велику рогату худобу,* реалізовану сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

1.3 Середні ціни на велику рогату худобу у країнах ЄС

Середні ціни на телиць у країнах ЄС

За даними Європейської комісії, у 2020 р. на ринках країн ЄС середні ціни продажу телиць були в середньому на 5,2% вищі ніж середні ціни купівлі бичків, а у січні 2021 р. – на 11,0% [4].

У січні 2021 р. середня ціна телиць у країнах ЄС становила 2,43 євро за 1 кг живої ваги, що на 5,6% більше ніж у січні 2020 р., та на 0,8% більше від попереднього місяця. Водночас це у 2,3 раза перевищує рівень закупівельних цін в Україні (рис. 1.4).

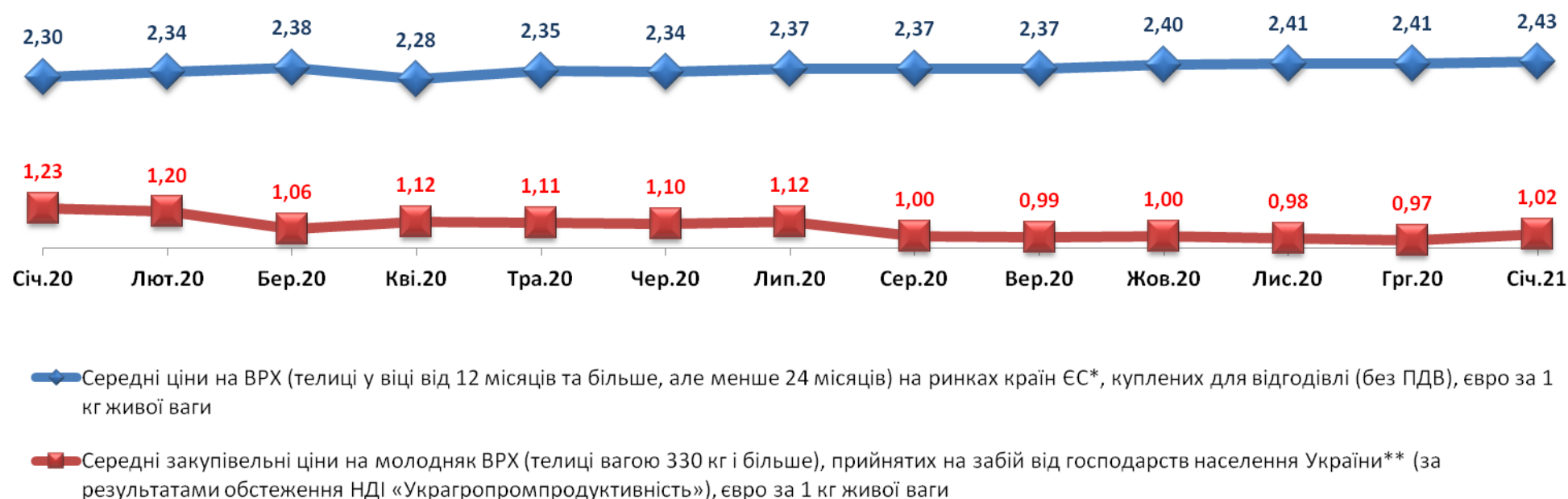

Рис. 1.4 Динаміка середніх цін на ВРХ (телиці) в Україні та країнах ЄС

* Станом на 04.02.2021 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

У січні 2021 р. найвищі середні ціни на телиць для відгодівлі серед країн ЄС досягнуто в Італії – 2,90 євро за 1 кг живої ваги та Бельгії – 2,72 євро за 1 кг живої ваги.

Найнижчі ціни зафіксовані у Австрії – 1,79 євро за 1 кг живої ваги.

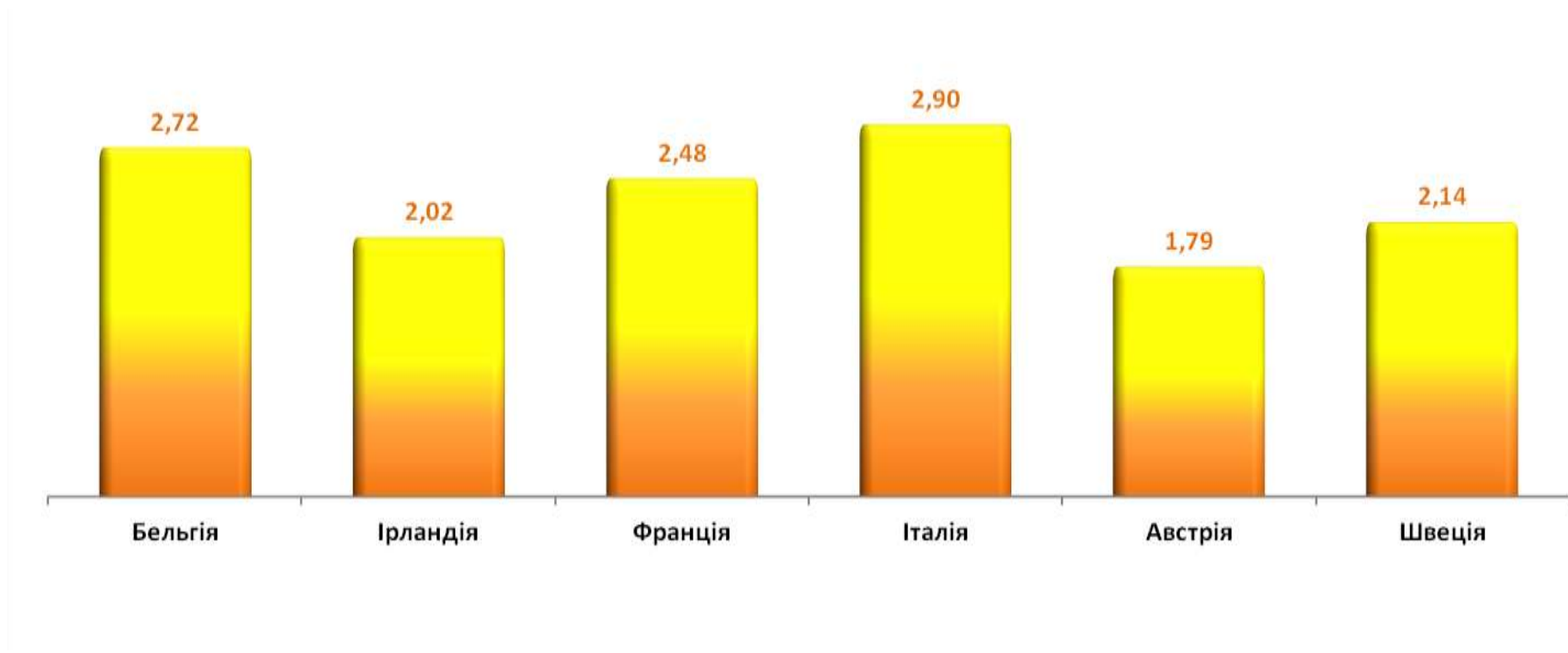

Рис. 1.5 Середні ціни на ВРХ (телиці) по основних країнах-виробниках ЄС* у січні 2021 р., євро за 1 кг живої ваги

* Станом на 04.02.2021 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

Середні ціни на бичків у країнах ЄС

Середня ціна бичків у січні 2021 р. у країнах ЄС становила 2,19 євро за 1 кг живої ваги, що на 1,8% менше показника відповідного місяця 2020 р., та на 0,4% більше ніж попереднього місяця (рис. 1.6).

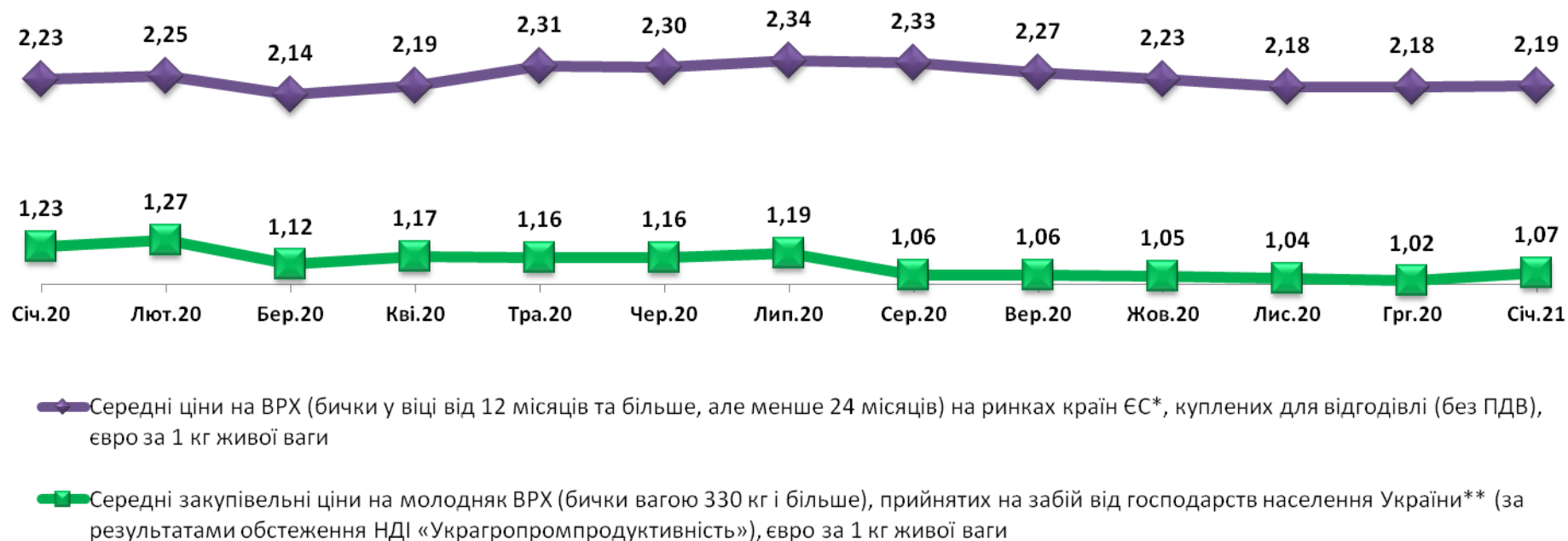

Рис. 1.6 Динаміка середніх цін на ВРХ (бички) в Україні та ЄС

* Станом на 04.02.2021 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

У січні 2021 р. найвища середня ціна на бичків, куплених для відгодівлі в межах ЄС зафіксована у Бельгії – 3,97 євро за 1 кг живої ваги.

Найнижчі ціни зафіксовані у Швеції – 1,72 євро за 1 кг живої ваги та Ірландії – 1,96 євро за 1 кг живої ваги.

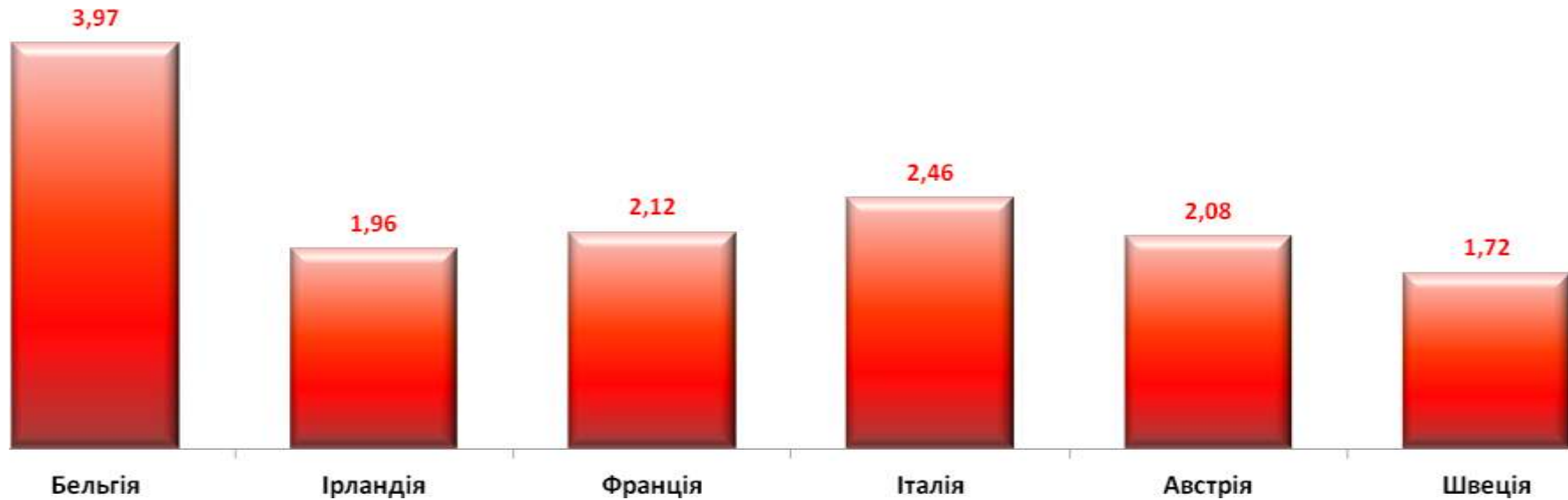

Рис. 1.7 Середні ціни на ВРХ (бички) по основних країнах-виробниках ЄС* у січні 2021 р., євро за 1 кг живої ваги

* Станом на 04.02.2021 р., за даними Європейської комісії.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

2. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА СВИНЕЙ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней, прийнятих від господарств населення України (за даними НДІ «Укראгропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 15 лютого 2021 року середні арифметичні незважені ціни на свиней знаходяться в межах **43,80 грн** за 1кг живої ваги (категорія перша-екстра) та **43,05 грн** за 1кг живої ваги (друга категорія). Середня ціна поросят-молочників становить **1440,40** грн за голову (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Динаміка закупівельних цін на свиней

Показник	15 лютого 2021 р.	15 січня 2021 р.	14 лютого 2020 р.
Свині категорії перша-екстра, грн/кг живої ваги	43,80	44,39	44,05
Свині другої категорії, грн/кг живої ваги	43,05	42,50	42,18
Поросята-молочники, грн/за голову	1440,40	1432,57	1424,08

Регіональний зріз.

Найнижчі закупівельні ціни на свиней у Сумській, Одеській, Чернігівській, Луганській та Запорізькій областях (на **5,8 % – 13,2 %** нижчі, ніж в Україні); найвищі – у Волинській, Черкаській, Херсонській, Миколаївській, Рівненській та Дніпропетровській областях, в яких цей показник у середньому на **5,2 % – 34,7 %** перевищує загальноукраїнське значення (табл. 2.2).

Найнижчі ціни на поросят-молочників у Волинській, Луганській, Черкаській та Рівненській областях – на **9,8 % – 23,6 %** нижчі ніж в середньому по Україні, найвищі – у Полтавській, Харківській, Херсонській та Сумській областях (на **11,1 % – 35,4 %**).

Таблиця 2.2 Мінімальні та максимальні ціни по регіонах

Область	Свині категорії перша-екстра, грн/кг	Область	Свині другої категорії, грн/кг	Область	Поросята-молочники, грн/голову
Сумська	38,00	Сумська	38,00	Волинська	1100,00
Одеська	39,00	Чернігівська	39,00	Луганська	1250,00
Чернігівська	40,50	Запорізька	39,00	Черкаська	1287,50
Луганська	41,25	Луганська	39,50	Рівненська	1300,00
По Україні	43,80	По Україні	43,05	По Україні	1440,40
Волинська	46,08	Рівненська	44,00	Полтавська	1600,00
Черкаська	48,83	Миколаївська	46,00	Харківська	1620,00
Херсонська	49,00	Херсонська	47,00	Херсонська	1633,33
Миколаївська	49,50	Дніпропетровська	58,00	Сумська	1950,00

Динаміку закупівельних цін на свиней категорії перша-екстра наведено на рис. 2.1.

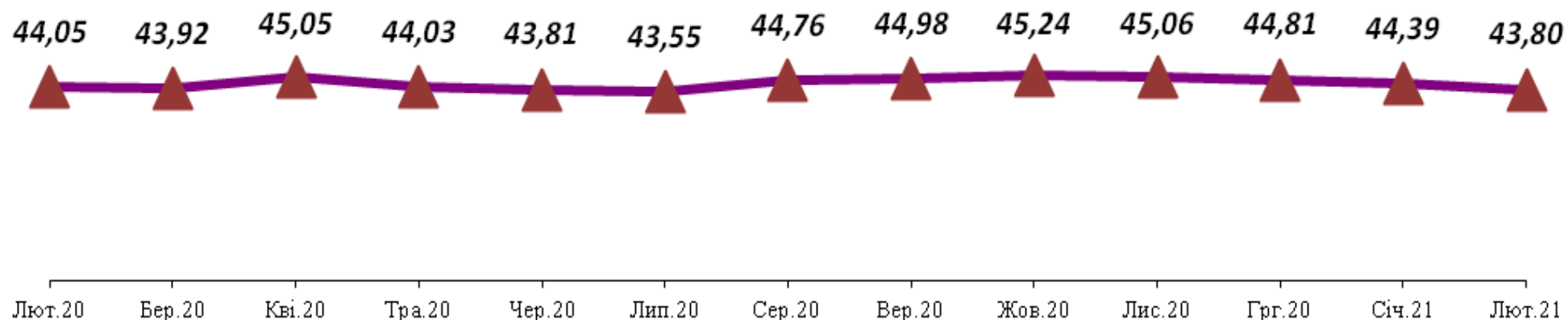

Рис. 2.1 Закупівельні ціни на свиней категорії перша-екстра, грн/кг живої ваги

Довідково: за офіційними даними Держстату України у господарствах населення станом на 1 лютого 2021 року знаходиться 2093,0 тисяч голів свиней, що становить 36,3 % від їх кількості у господарствах усіх категорій. Це на 7,3 % менше ніж у відповідний період 2020 року. Найбільша чисельність поголів'я свиней – у Закарпатській (198,9 тис. голів, або 9,5 % до загальної чисельності у цій категорії господарств), Рівненській (191,5 тис. голів, або 9,1 %) та Волинській (166,8 тис. голів, або 8,0 %) областях, найменша – у Луганській (17,3 тис. голів, або 0,8 %), Херсонській (20,8 тис. голів, або 1,0 %) та Донецькій (28,6 тис. голів, або 1,4 %) областях [2].

У 2020 році переробними підприємствами було куплено із загального обсягу закупівлі свиней у живій масі 64,6 т або 0,04 % в господарствах населення, що на 24,2 % менше за обсяги відповідного періоду минулого року.

Таблиця 2.3 Закупівельні ціни на свиней, прийнятих від господарств населення України

Область	Закупівельні ціни на свиней та поросят станом на 15 лютого 2021 р.:		
	ціна за 1 кг живої ваги, грн		ціна за голову, грн
	свині категорії перша-екстра	свині другої категорії	поросята-молочники
АР Крим*			
Вінницька	–	–	1400,00
Волинська	46,08	43,71	1100,00
Дніпропетровська	–	58,00	1555,00
Донецька**	–	–	–
Житомирська	–	–	1419,00
Закарпатська	42,00	–	–
Запорізька	42,00	39,00	1450,00
Івано-Франківська	44,00	42,00	1438,00
Київська	45,60	43,70	1485,50
Кіровоградська	45,00	43,10	1400,00
Луганська	41,25	39,50	1250,00
Львівська	–	43,20	1450,00
Миколаївська	49,50	46,00	1335,00
Одеська	39,00	–	1300,00
Полтавська	45,00	40,00	1600,00
Рівненська	43,00	44,00	1300,00
Сумська	38,00	38,00	1950,00
Тернопільська	42,00	40,66	–
Харківська	–	43,00	1620,00
Херсонська	49,00	47,00	1633,33
Хмельницька	–	43,00	1400,00
Черкаська	48,83	42,17	1287,50
Чернівецька	–	43,00	1375,00
Чернігівська	40,50	39,00	1500,00
По Україні	43,80	43,05	1440,40

* Інформація відсутня.

** М'ясопереробні підприємства не здійснюють закупівлю свиней у населення.

Станом на 15 січня 2021р.	44,39	42,50	1432,57
Зміни за місяць, %	-1,34	1,30	0,55
Станом на 14 лютого 2020 р.	44,05	42,18	1424,08
Зміни за рік, %	-0,57	2,07	1,15

2.2 Середні ціни реалізації свиней сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Сільськогосподарські підприємства семи областей у 2020 році реалізовували свиней за цінами вищими, ніж у середньому по Україні (37367 грн/т). Найвищі середні реалізаційні ціни були у Закарпатській області (49959 грн/т), найнижчі – у Луганській (32454 грн/т).

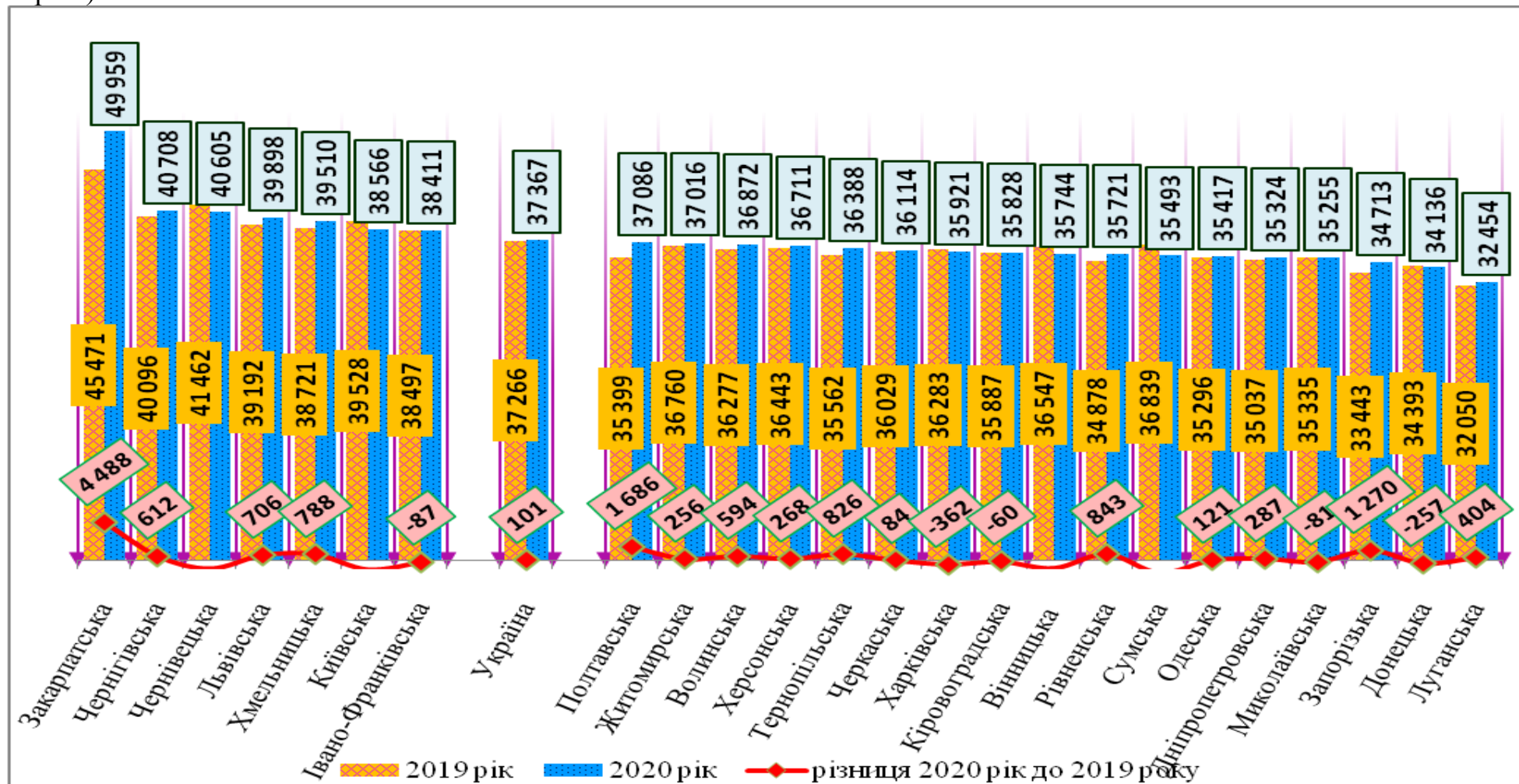

Рис. 2.2 Середні ціни на свиней, реалізованих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

Середня ціна реалізації свиней (у живій масі) сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками у 2020 році на 0,3 % більша за ціну, яка склалася у 2019 році.

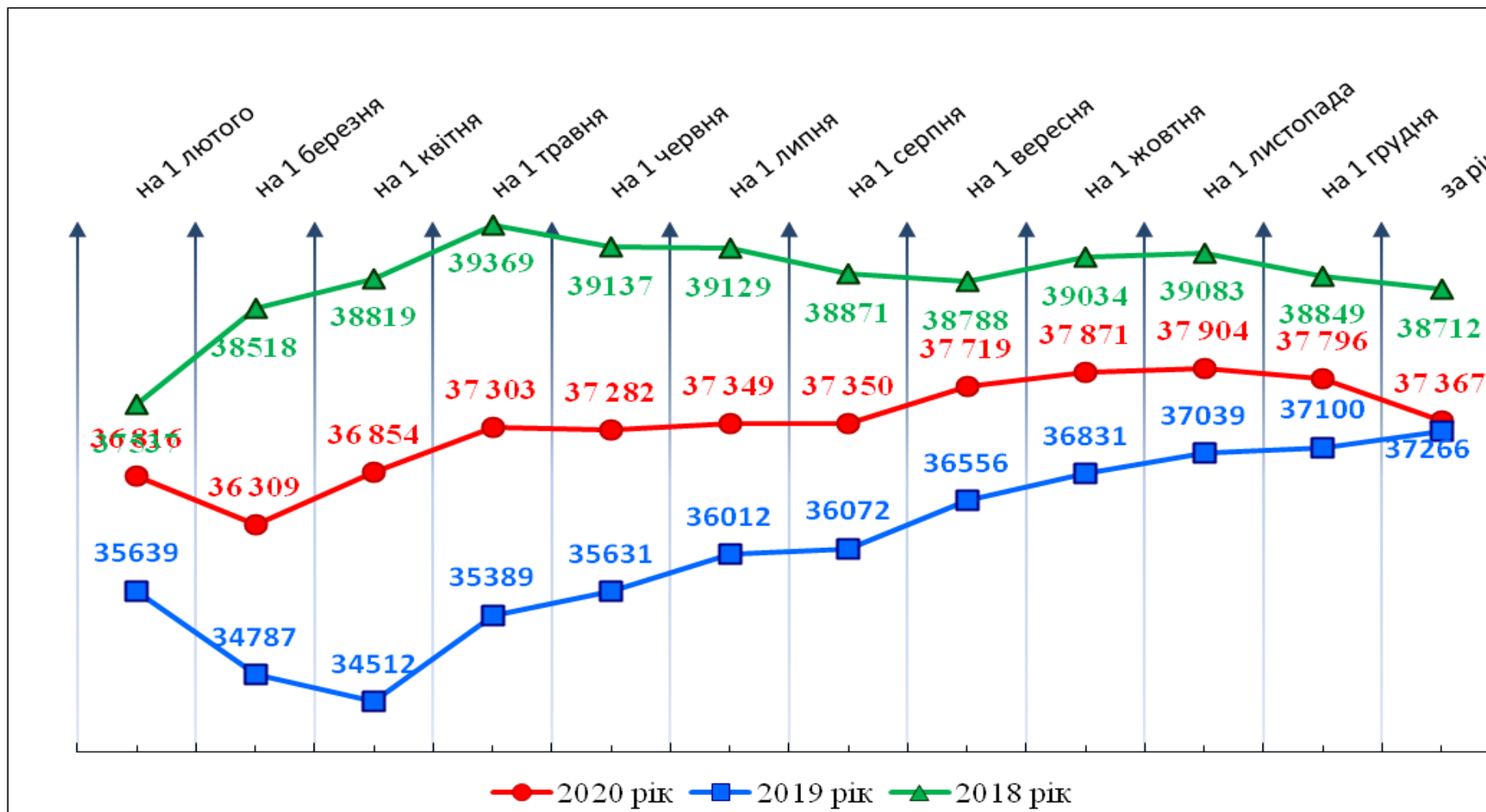

Рис. 2.3 Динаміка середніх цін на свиней, реалізованих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

2.3 Середні ціни на свиней та поросят у країнах ЄС

Середні ціни на свиней (у забійній вазі) у країнах ЄС

Країни ЄС – другий за величиною (після Китаю) світовий виробник свинини та лідер із експорту даного виду м'яса. У ЄС свині формують найбільшу категорію тваринництва. У 2019 р. з-поміж країн ЄС, найбільшими виробниками поголів'я свиней були Німеччина (вирощено понад 26 млн голів, або понад 18,0%) та Іспанія (понад 31 млн голів, або понад 21,0%).

За даними Європейської комісії, на ринках країнах ЄС протягом 2020 р., на свиней у забійній вазі класу S відбувалося зниження середніх цін, а на свинина класу R – сезонні коливання [4].

Станом на 25 січня 2021 р. середня ціна реалізації свиней у забійній вазі класу S становила 133,88 євро за 100 кг, що на 26,8% менше ніж 27 січня 2020 р., свинина класу R – 131,81 євро за 100 кг, що на 35,8% менше (рис.2.4).

Рис. 2.4 Динаміка середніх цін на свиней у забійній вазі в ЄС

Слід зазначити, що вирощування свиней забійних кондицій для класу S зосереджене майже у всіх країнах ЄС, а для класу R – лише у шести.

Станом на 25 січня 2021 р. найвищі середні ціни на свиней у забійній вазі класу S в межах ЄС зафіксовані у Румунії – 154,31 євро за 100 кг. Найнижча ціна зафіксована у Нідерландах – 116,52 євро за 100 кг та Польщі – 116,40 євро за 100 кг (рис.2.5).

Рис. 2.5 Середні ціни свиней у забійній вазі класу S по окремих країнах ЄС станом на 25 січня 2021 року, євро за 100 кг

Станом на 25 січня 2021 р. найвища середня ціна на свиней у забійній вазі класу R у межах ЄС зафіксована у Італії – 133,35 євро за 100 кг. Найнижча ціна зафіксована у Німеччині – 99,43 євро за 100 кг.

Рис. 2.6 Середні ціни свиней у забійній вазі класу R по країнах-виробниках ЄС станом на 25 січня 2021 року, євро за 100 кг

Середні ціни на поросят у країнах ЄС

На відміну від цінової ситуації на ринках країн ЄС з продажу свиней, протягом 2020 р. спостерігається зменшення середніх цін реалізації поросят. З 9 березня 2020 р. по 28 грудня 2020 р. ціна зменшилася на 50,4%, або 37,63 євро за голову.

У січні 2020 р. середня ціна реалізації поросят становила 39,68 євро за голову, що на 40,1% менше, ніж у січні 2020 р. (66,20 євро). Порівняно з попереднім тижнем станом на 25 січня 2021 р. середня ціна зросла на 0,53 євро за голову (рис. 2.7).

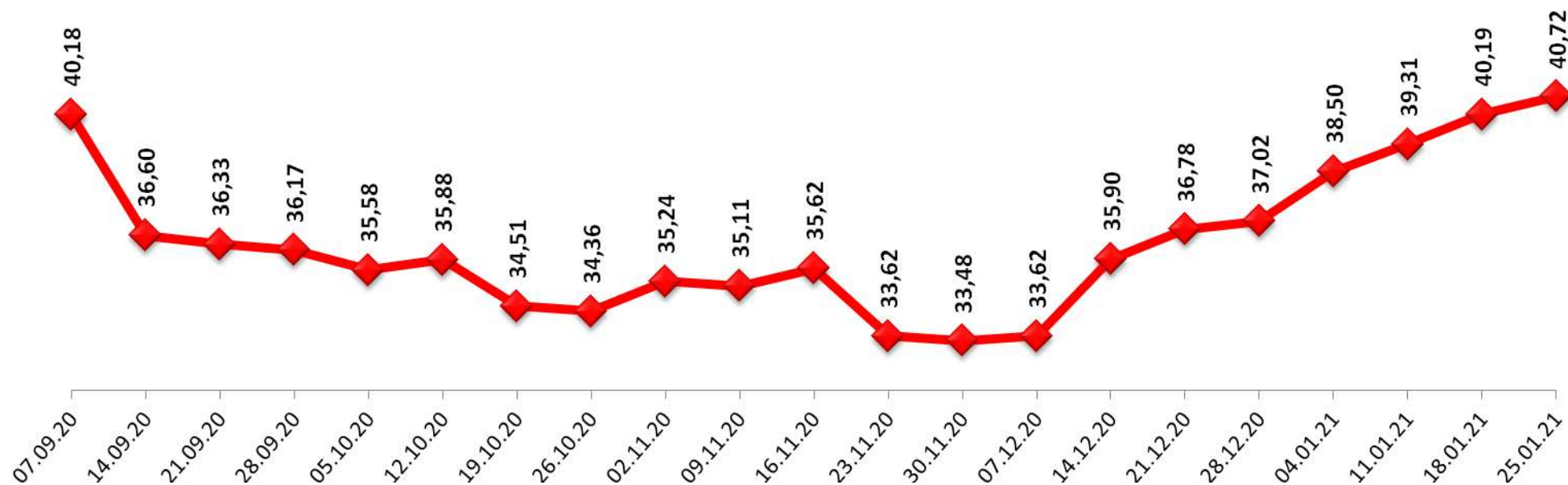

Рис. 2.7 Динаміка середніх цін на поросят (приблизно 20 кг) у живій вазі в ЄС, євро за голову

Станом на 25 січня 2021 р. у основних країнах-виробниках свиней в ЄС відзначається як зниження так і зростання середньої ціни на поросят.

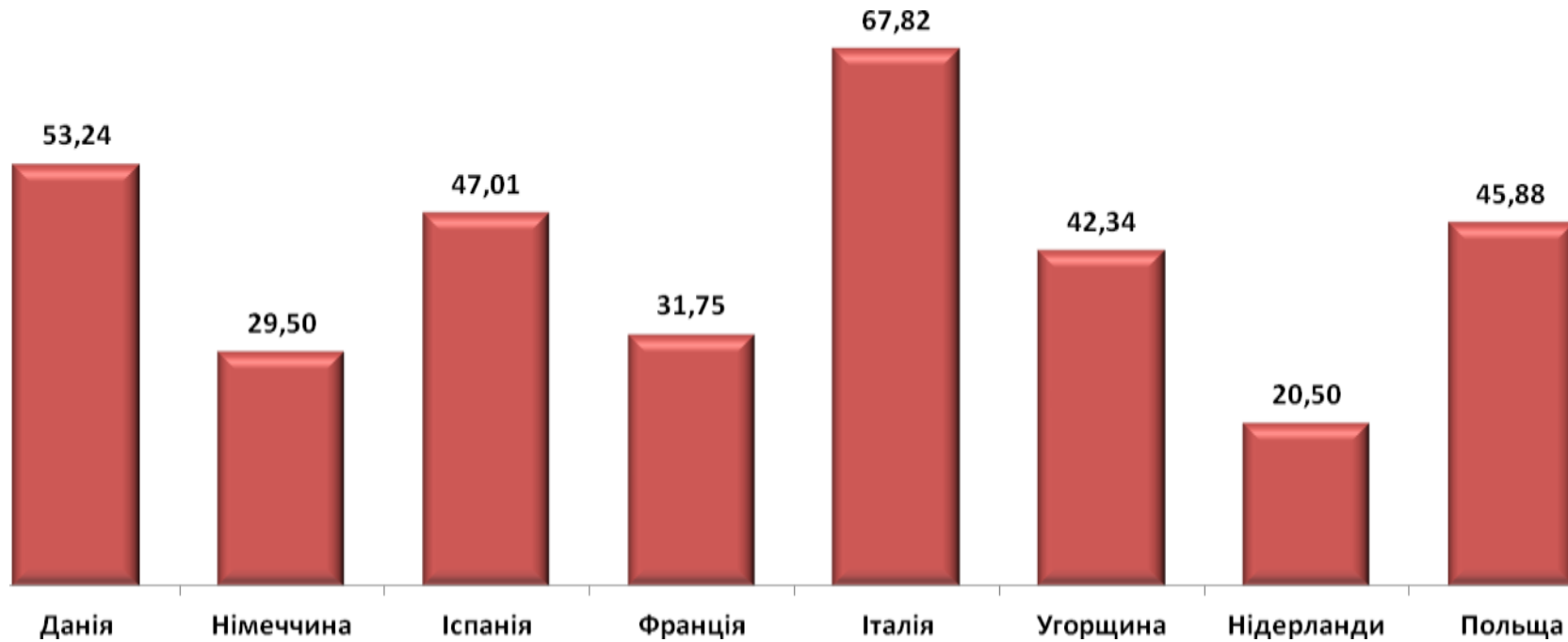

Рис. 2.8 Середні ціни на поросят по основних країнах-виробниках ЄС станом на 25 січня 2021 року, євро за голову

3. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИНАМІКИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ЦІН НА МОЛОКО В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення України (за даними НДІ «Укргропромпродуктивність»)

Рівень поточних цін у середньому по Україні.

Станом на 15 лютого 2021 року середня арифметична незважена ціна на молоко незбиране II гатунку по Україні становить **6,33 грн/л**, що на **5,0 %** більше порівняно з 14 лютого 2020 року (табл. 3.1).

Таблиця 3.1. Динаміка цін на молоко незбиране II гатунку

Показник ціни	15 лютого 2021 р.	15 січня 2021 р.	Місячна динаміка	14 лютого 2020 р.	Річна динаміка
min	5,94	5,85	+1,5	5,65	+5,1
max	6,99	6,93	+0,9	6,70	+4,3
Середня по Україні	6,33	6,24	+1,4	6,03	+5,0

Регіональний зріз.

Найнижчі середні закупівельні ціни у Одеській, Волинській, Сумській, Чернігівській та Івано-Франківській областях – на **7,3 % – 13,6 %** нижчі від загальноукраїнського значення.

Найвищі середні закупівельні ціни – у Запорізькій, Вінницькій, Харківській, Луганській та Закарпатській областях – на **12,6 % – 73,8 %** вищі ніж в середньому по Україні (табл. 3.2).

Мінімальні закупівельні ціни у розрізі регіонів знаходяться у діапазоні 4,90–11,00 грн/л, з них найнижча зафіксована у двох регіонах. Діапазон максимальних цін становить 5,90 – 11,00 грн/л, найвища – у одному регіоні (табл. 3.3).

Довідково: згідно з офіційною статистикою у січні 2021 року в господарствах населення було вироблено **304,0** тис. т молока, що становить **57,2 %** до обсягів його виробництва в господарствах усіх категорій [2]. Це на **5,2 %** менше, ніж у відповідний період минулого року.

Товарність молока від господарств населення за 2020 рік становить **11,3 %** проти **12,2 %** за 2019 рік. Господарства населення Черкаської області мають найвищу товарність молока (**53,0 %**), Львівської – найнижчу (**1,9 %**).

Таблиця 3.2. Рівень мінімальних та максимальних закупівельних цін по регіонах

Область	Рівень закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, грн/л		
	середня	min	max
Одеська	5,47	4,90	6,00
Волинська	5,50	4,90	5,90
Сумська	5,62	5,50	6,00
Чернігівська	5,77	5,50	6,80
Івано-Франківська	5,87	5,50	6,50
Україна	6,33	5,94	6,99
Запорізька	7,13	6,35	8,55
Вінницька	7,17	6,50	7,50
Харківська	7,24	7,00	9,00
Луганська	8,50	8,00	9,00
Закарпатська	11,00	11,00	11,00

Динаміка цін.

Місячна динаміка. За останній місяць середня закупівельна ціна зросла на **1,4 %**. Зростання середньої закупівельної ціни відбулося у **15** областях, найбільше – у Луганській області (**на 10,8 %**). Зниження середньої закупівельної ціни за цей період не зафіксоване (табл. 3.3).

Річна динаміка. За останній рік порівняно з 14 лютого 2020 року середня мінімальна закупівельна ціна в Україні зросла **на 5,1 %**, середня максимальна – **на 4,3 %**, середня по Україні – **на 5,0 %** (рис. 3.1).

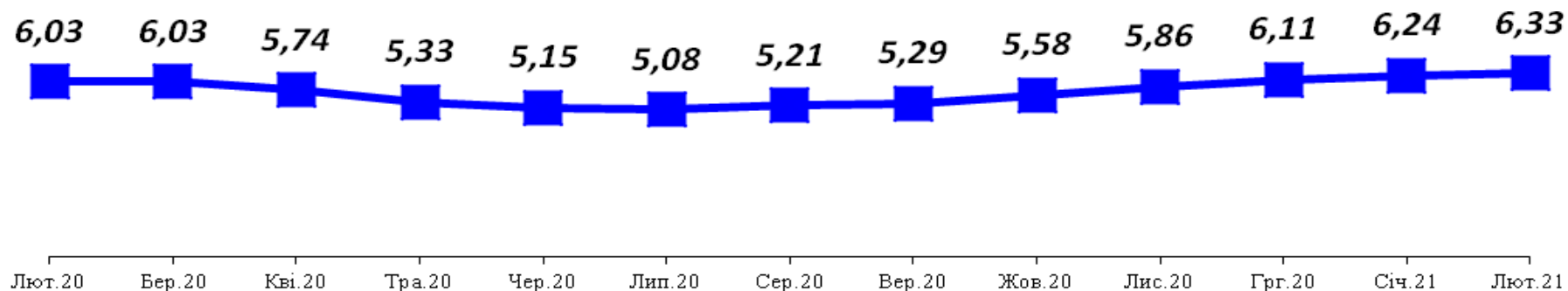

Рис.3.1 Динаміка закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, придбане в особистих селянських господарствах, грн/л

Таблиця 3.3 Закупівельні ціни на молоко II гатунку, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення України

Область	Рівень закупівельних цін на молоко незбиране II гатунку, грн/л		Середні ціни за даними моніторингу науково-дослідних центрів продуктивності:		Зростання (зниження) середніх цін за період, %	Товарність молока в господарствах населення (%) за 2020 р. (розрахунки проведено за даними Держстату)	Обсяги закупівлі молока переробними підприємствами у населення (т) у 2020 році (за даними Держстату)
	мінімальний	максимальний	Станом на 15 лютого 2021 р.	Станом на 15 січня 2021 р.			
АР Крим*							
Вінницька	6,50	7,50	7,17	7,00	2,4	16,8	86748
Волинська	4,90	5,90	5,50	5,50	0,0	0,0	к
Дніпропетровська	5,00	6,50	5,88	5,85	0,5	4,5	9351
Донецька	5,90	6,55	6,27	6,27	0,0	0,0	-
Житомирська	5,70	6,45	5,97	5,91	1,0	18,7	72103
Закарпатська	11,00	11,00	11,00	10,00	10,0	0,0	-
Запорізька	6,35	8,55	7,13	7,00	1,9	22,5	37905
Івано-Франківська	5,50	6,50	5,87	5,87	0,0	2,0	7935
Київська	6,00	7,00	6,40	6,20	3,2	9,5	14691
Кіровоградська	5,80	7,20	6,28	6,08	3,3	0,0	к
Луганська	8,00	9,00	8,50	7,67	10,8	0,0	к
Львівська	5,90	6,50	6,16	6,13	0,5	1,9	8323
Миколаївська	5,70	8,50	6,53	6,48	0,8	33,0	76451
Одеська	4,90	6,00	5,47	5,47	0,0	0,0	к
Полтавська	6,00	8,00	6,33	6,24	1,4	13,0	44273
Рівненська	6,00	6,00	6,00	6,00	0,0	17,5	50069
Сумська	5,50	6,00	5,62	5,55	1,3	0,0	к
Тернопільська	6,10	6,12	6,11	6,05	1,0	0,0	к
Харківська	7,00	9,00	7,24	7,24	0,0	0,0	к
Херсонська	6,35	6,75	6,60	6,60	0,0	9,8	21765
Хмельницька	6,00	7,00	6,30	6,20	1,6	20,9	97206
Черкаська	6,00	6,50	6,22	6,22	0,0	53,0	84595
Чернівецька	6,00	6,50	6,29	6,23	1,0	0,0	к
Чернігівська	5,50	6,80	5,77	5,77	0,0	0,0	к
По Україні	5,94	6,99	6,33	6,24	1,4	11,3	733015

* Дані відсутні. Символ (к) - дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

3.2 Середні ціни реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами (за даними Держстату)

Середня реалізаційна ціна молока та молокопродуктів, проданих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками у 2020 році, становить 8839,9 грн/т. У розрізі регіонів ціни коливалися від 8133,4 грн/т у Луганській області до 9320,7 грн/т у Дніпропетровській. У восьми областях середня ціна на молоко була вищою за середню по Україні.

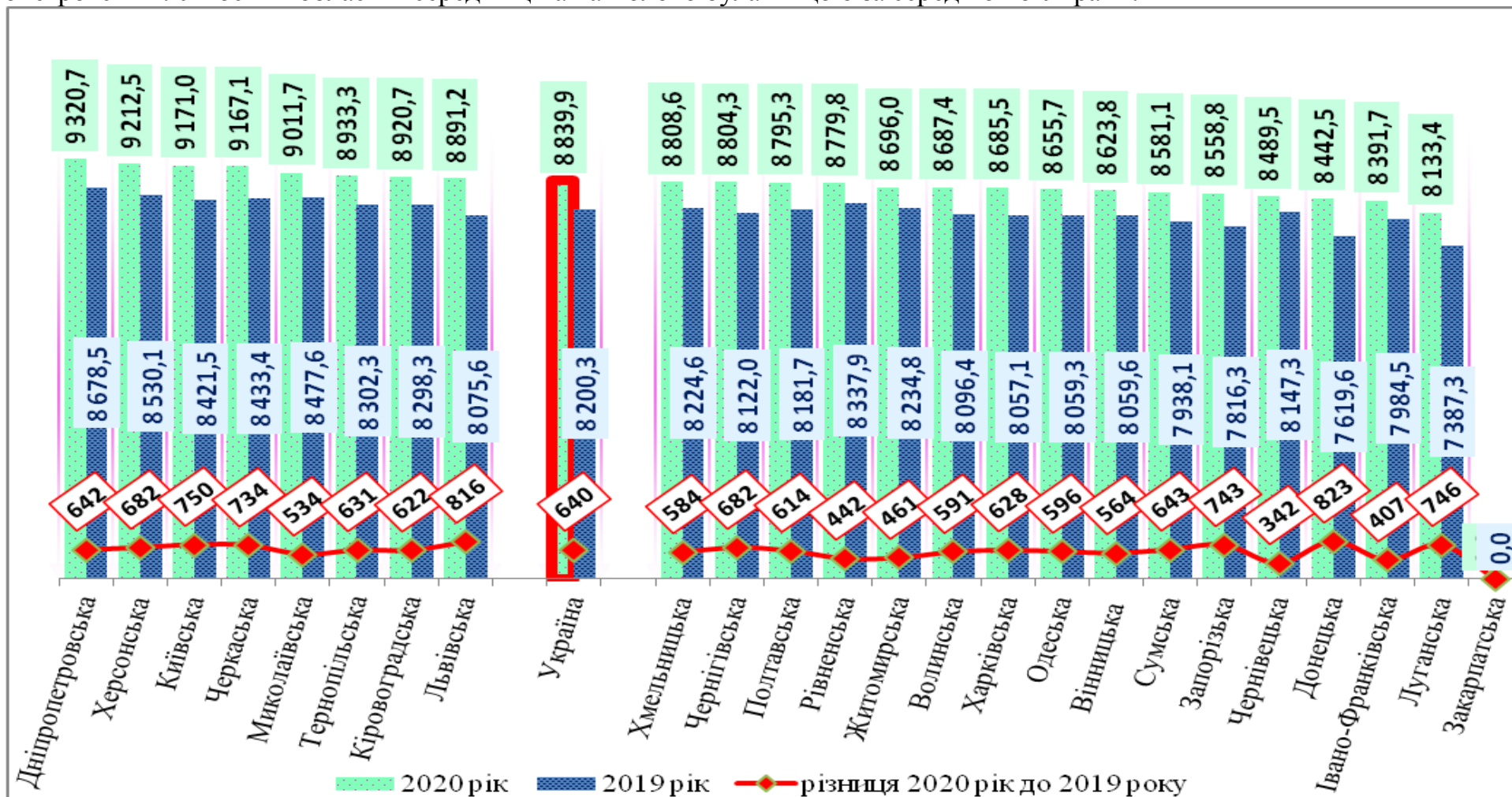

Рис. 3.2 Середні ціни на молоко, реалізоване сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

У 2020 році порівняно із 2019 роком середня ціна реалізації молока аграрними підприємствами зросла на 7,8 %, за місяць – на 1,3 %.

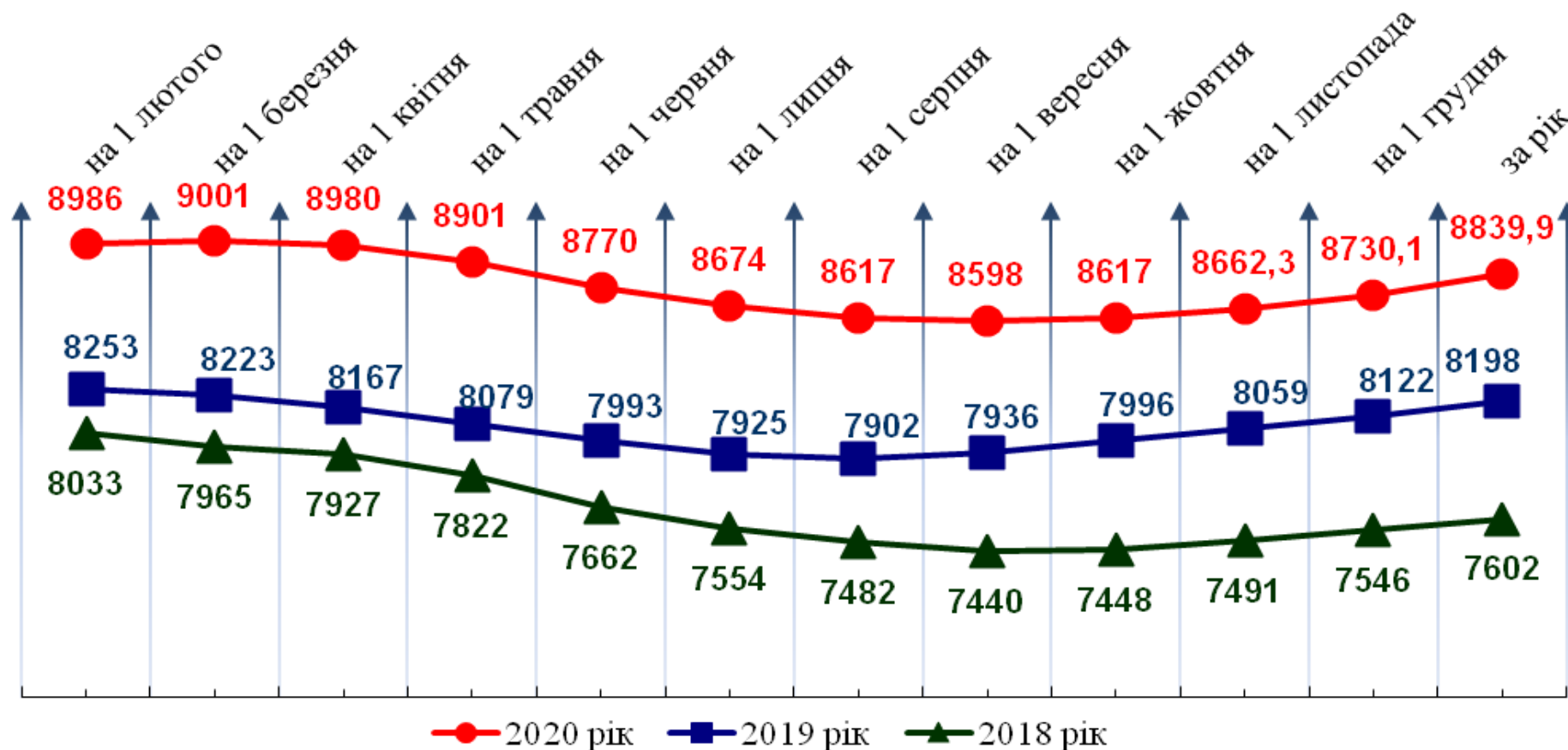

Рис. 3.3 Динаміка середніх цін на молоко,* реалізоване сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, грн/т

*Без урахування накладних витрат по закупівлях, транспортних та експедиційних витрат, податку на додану вартість.

3.3 Динаміка закупівельних цін на молоко у країнах ЄС

Середні закупівельні ціни в ЄС

У країнах ЄС у 2020 р. відбувалися сезонні коливання закупівельних цін на молоко [4]. У січні 2021 р. середня ціна закупівлі молока знизилася на 0,6% порівняно з січнем 2020 р. і становила 36,03 євро за 100 л, а порівняно з груднем 2020 р. – знизилася на 0,7% (рис. 3.4).

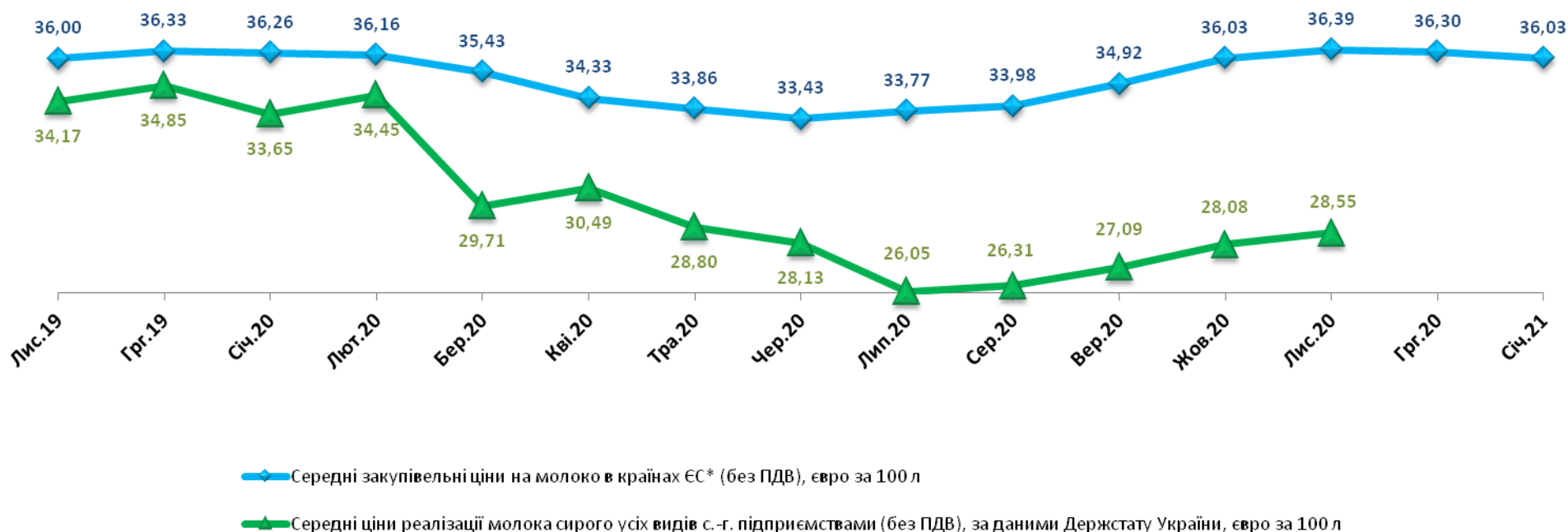

Рис. 3.4 Динаміка закупівельних цін на молоко в Україні та країнах ЄС**

* Станом на 10.02.2021 р. за даними Європейської комісії ціни закупівлі молока у виробників наведені з урахуванням вимог Регламенту ЄС 2017/1185, стаття 12, додаток II.4 (а), згідно з яким країни ЄС надають ціни на сире молоко з фактичним вмістом жиру і білків.

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

Цінові тенденції в окремих країнах ЄС

У січні 2021 р. найвищі ціни на молоко серед основних країн-виробників ЄС, фіксувалися у Ірландії – 38,28 євро за 100 л, Франції – 37,10 євро за 100 л та Італії – 36,94 євро за 100 л. Найнижчі ціни на молоко в Угорщині – 31,50 євро за 100 л, Литві – 31,87 євро за 100 л та Іспанії – 33,86 євро за 100 л (рис. 3.5).

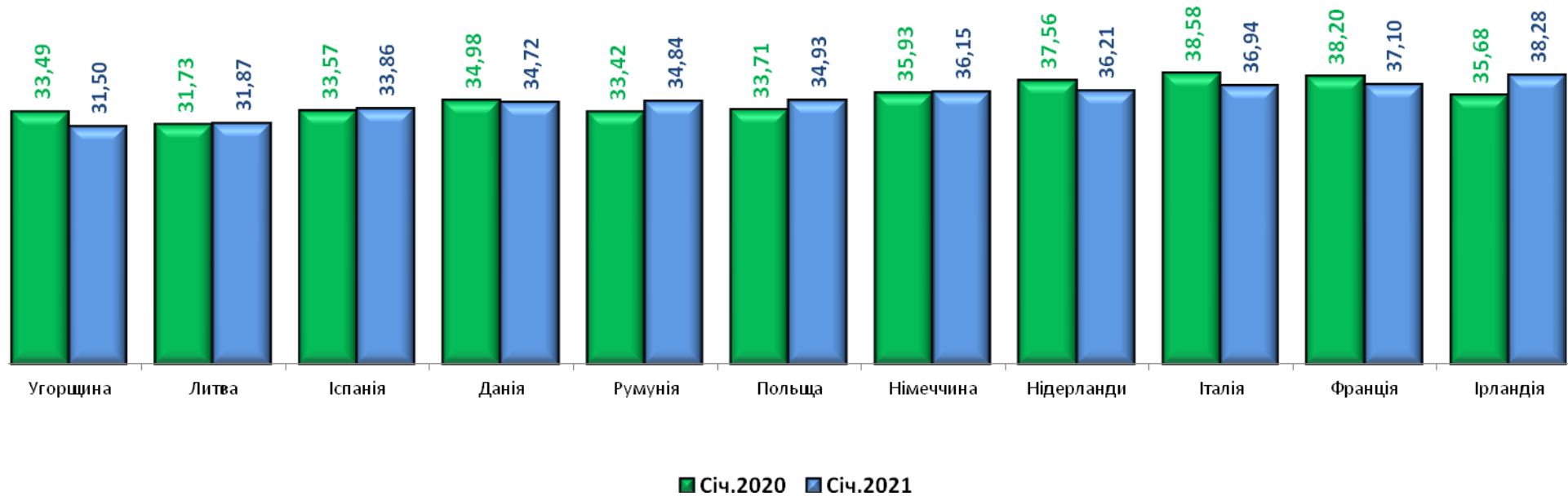

Рис. 3.5 Закупівельні ціни на молоко у розрізі окремих країн ЄС, євро за 100 л

** Розрахункові дані за відповідний період, згідно з курсом НБУ, що встановлений в останній робочий день місяця.

3.4 Світові закупівельні ціни на молоко

Молочний сектор обслуговує понад сім мільярдів споживачів і забезпечує життєдіяльність приблизно одного мільярда людей, що живуть на молочних фермах.

За даними Міжнародної молочної дослідницької мережі фермерських господарств, середня ціна на молоко у світі у **грудні 2020 р.** становила **30,80 євро/100 кг** (або 31,69 євро/100 л), що на 11,2% менше ніж у грудні 2019 року.

За даними Голландської федерації сільського господарства та садівництва, за підсумками грудня 2020 р., середня ціна на молоко в ЄС (34,50 євро/100 л) на 1,4% менше відповідного показника 2019 р. У Новій Зеландії, у грудні 2020 р., середня ціна становила 31,90 євро/100 л (на 8,3% менше відповідного показника 2019 р.), у США – 32,83 євро/100 л, що на 26,5% менше відповідного періоду 2019 року.

За даними Міністерства сільського господарства США, закупівельна ціна на молоко в Аргентині у грудні 2020 р. становила 21,27 євро/100 л, що на 15,9% менше відповідного показника 2019 року [5].

За даними Інформаційно-обчислювального центру Національного статистичного комітету Республіки Білорусь, у грудні 2020 р. закупівельна ціна на молоко у Білорусії становила 25,03 євро/100 л, що на 15,4% менше відповідного показника 2019 р. [6].

За висновками аналітиків міжнародної мережі з перевірки фактів (IFCN) світове виробництво молока у 2020 році досягло 903 млн тонн, що на 2,3 % більше рівня 2019 року [7].

Раніше прогнозувалося, що приріст показника в 2020 році може скласти 1,4 %.

Найбільшу роль зіграло збільшення виробництва молока в Латинській Америці, США, Австралії, Індії, країнах СНД і Китаї.

Як відзначають в IFCN, приросту посприяла державна підтримка і сприятливі погодні умови в більшості регіонів. При цьому позитивну динаміку слід розглядати як реабілітацію після негативних наслідків 2019 року.

Середня ціна на молоко у 2020 році на світовому ринку склала близько 36,4 долара за 100 кг.

На думку аналітиків, у 2021 році світове виробництво молока може знизитися через низку негативних факторів, в тому числі зростання витрат фермерів.

ВИСНОВКИ

Дослідження закупівельних цін на основні види сільськогосподарської продукції є важливою складовою серед чинників, тенденцій і особливостей формування регіональних ринків продовольства.

У лютому 2021 року за даними моніторингу, проведеного НДІ "Укргропромпродуктивність", в Україні спостерігаються різні тенденції у сфері закупівлі великої рогатої худоби, свиней та молока від населення, а саме:

- за місяць у масиві цін на ВРХ найбільше зросли ціни на телиць вагою до 330 кг – на 2,77 %, найменше – на корів нижчесередньої вгодованості (на 1,08 %);
- ціни на свиней категорії перша-екстра знизилися на 1,34 %, свиней другої категорії – зросли на 1,30 %, на поросят-молочників – зросли на 0,55 %;
- середня закупівельна ціна на молоко, придбане суб'єктами господарювання у господарствах населення, зросла на 1,4 % і становить 6,33 грн/л. Зростання середньої закупівельної ціни відбулося у 15 областях, найбільше – у Луганській області (на 10,8 %). Зниження середньої закупівельної ціни за цей період не зафіксоване.

За останній рік відбулися наступні зміни:

- у масиві цін на ВРХ найбільше зросли ціни на бичків вагою до 330 кг – на 10,52 %, найменше – на корів середньої вгодованості (на 8,16 %);
- ціни на свиней категорії перша-екстра порівняно з відповідним періодом минулого року знизилися на 0,57 %, свиней II категорії – зросли на 2,07 %, на поросят-молочників – зросли на 1,15 %;
- показники річної динаміки закупівельних цін на молоко від населення були наступними: середня мінімальна закупівельна ціна в Україні зросла на 5,1 %, середня максимальна – на 4,3 %, середня по Україні – на 5,0 %.

За даними Європейської комісії цінові тенденції у сфері закупівлі продукції сільського господарства у країнах Європейського Союзу були наступними:

- у січні 2021 р. середня ціна телиць у країнах ЄС становила 2,43 євро за 1 кг живої ваги, що на 5,6% більше ніж у січні 2020 р., та на 0,8% більше від попереднього місяця. Середня ціна бичків у січні 2021 р. у країнах ЄС становила 2,19 євро за 1 кг

живої ваги, що на 1,8% менше показника відповідного місяця 2020 р., та на 0,4% більше ніж попереднього місяця;

- станом на 25 січня 2021 р. середня ціна реалізації свиней у забійній вазі класу S становила 133,88 євро за 100 кг, що на 26,8% менше ніж 27 січня 2020 р., свинина класу R – 131,81 євро за 100 кг, що на 35,8% менше станом на 30 листопада 2020 р. середня ціна реалізації свиней у забійній вазі класу S становила 135,66 євро за 100 кг, що на 0,8% менше ніж 23 листопада 2020 р., свинина класу R – 161,18 євро за 100 кг, що на 4,3% менше. Порівняно з попереднім тижнем станом на 25 січня 2021 р. середня ціна зросла на 0,53 євро за голову.

У січні 2020 р. середня ціна реалізації поросят становила 39,68 євро за голову, що на 40,1% менше, ніж у січні 2020 р. (66,20 євро). Порівняно з попереднім тижнем станом на 25 січня 2021 р. середня ціна зросла на 0,53 євро за голову;

- у січні 2021 р. середня ціна закупівлі молока знизилася на 0,6% порівняно з січнем 2020 р. і становила 36,03 євро за 100 л, а порівняно з груднем 2020 р. – знизилася на 0,7%

Ринок м'яса і молока як важливий сегмент продовольчого ринку постійно знаходиться у центрі уваги аналітиків, оскільки він є особливою сферою прояву економічних відносин між товаровиробниками і споживачами, індикатором стану розвитку багатьох галузей вітчизняного агропромислового комплексу, а також характеризує добробут населення та його купівельну спроможність.

Зважаючи на особливе місце м'ясного і молочного секторів в агропродовольчому комплексі будь-якої держави, дослідження цінових тенденцій у цій сфері є актуальним як в Україні, так і у країнах Європейського Союзу. Значимість проблем розвитку цих секторів спонукає до їх всебічного вивчення з метою створення цивілізованого українського ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яців І. Б., Яців С. Ф. Формування цін на сільськогосподарську продукцію як чинник розвитку аграрного сектору економіки // Аграрна економіка. – 2015. – Т. 8, № 1-2. – С. 24-31 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2015_8_1-2_6. (дата звернення 10.09.2018)
 2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 14.02.2021)
 3. Тенденції розвитку галузі тваринництва та ринків м'ясо-молочної продукції України / І. М. Демчак, Д. М. Микитюк, І. В. Свиноус та ін. Київ : НДІ "Укргропромпродуктивність". 2019. 70 с.
 4. Офіційний сайт Європейської комісії. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення 14.02.2021)
 5. Офіційний сайт Міністерства сільського господарства США. URL: www.usda.gov (дата звернення 10.02.2021)
 6. Офіційний сайт Національного статистичного комітету Республіки Білорусь. URL: www.belstat.gov.by (дата звернення 14.02.2021)
 7. Світове виробництво молока в 2020 році досягло 903 млн тонн – IFCN. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2021/01/15/svitove-virobnitstvo-moloka-v-2020-rotsi-dosyaglo-903-mln-tonn-ifcn/> (дата звернення 20.01.2021)
-

Наукове видання

**Івченко Володимир Миколайович,
Митченко Олександр Олександрович,
Солошонок Алла Леонідівна та ін.**

**Аналітичні дослідження
цінових тенденцій
у сфері закупівлі
великої рогатої худоби,
свиней і молока
в Україні та країнах ЄС**

Редактор *Г. Г. Руденко*

Комп'ютерне складання та верстання *А. Л. Солошонок, Г. П. Некова*

Научно-аналитическое издание содержит информацию о ценовых тенденциях в сфере закупки крупного рогатого скота, свиней и молока в Украине и странах ЕС. Аналитический обзор динамики закупочных цен на крупный рогатый скот, свиней и молоко цельное II сорта, принятых от хозяйств населения Украины, осуществлен на основании данных, полученных путем опроса объектов, осуществляющих закупку и переработку этого сырья в 24 регионах. Аналитический обзор средних цен реализации КРС, свиней и молока сырого всех видов от сельскохозяйственных предприятий проведен на основании данных Госкомстата Украины. Также исследования содержат информацию об уровне закупочных цен на КРС, свиней и молоко в странах ЕС (по данным Европейской комиссии). Приведенные материалы при необходимости могут быть использованы специалистами любой сферы деятельности для анализа ценовой ситуации на рынке сельскохозяйственной продукции.

The scientific and analytical publication contains information on price trends in the field of purchase of cattle, pigs and milk in Ukraine and EU countries. Analytical studies of the dynamics of purchasing prices for cattle, pigs and whole milk of the second grade accepted from households of Ukraine have been made on the basis of data obtained through surveys of objects that make purchases and processing of these raw materials in 24 regions. An analytical review of the average prices for cattle, pigs and raw milk of all types from agricultural enterprises was carried out on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine. Also, the study contains information on the level of purchasing prices for cattle, pigs and milk in the EU countries (according to the European Commission). The provided materials can be used, if necessary, by specialists of any sphere of activity for the analysis of the price situation on the market of agricultural products.

Підп. до друку 25.02.21

Формат 84×108 1/32.

Папір друкарський № 2.

Гарнітура Times New Roman.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 1,5.

Обл.- вид. арк. 2,9.

Наклад 300 прим.

Зам. №

Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу
Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

03035, Київ-35, Солом'янська площа, 2.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
серія ДК № 1375 від 28.05.03